

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з науково-педагогічної роботи
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
доктор сільськогосподарських наук,
професор**

**Оксана ТОНХА
2024 р.**

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації
Войцехівської Світлани Іванівни
на тему: **«Вплив тіньової економіки на фінансову безпеку держави»,**
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»**
галузі знань **07 «Управління та адміністрування»**

Витяг з протоколу № 11 фахового семінару наукової ради економічного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України від «28» травня
2024 року.

Присутні члени наукової ради економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: А. Д. Діброва, декан економічного факультету, доктор економічних наук, професор, голова наукової ради; Ю. В. Негода, доцент кафедри фінансів, доктор економічних наук, доцент, секретар наукової ради; Н. М. Вдовенко, завідувач кафедри глобальної економіки, доктор економічних наук, професор; М. М. Ільчук, завідувач кафедри організації підприємництва та біржової діяльності, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН; І. Д. Лазаришина, професор кафедри статистики та економічного аналізу, доктор економічних наук, професор; О. О. Лемішко, доцент кафедри фінансів, доктор економічних наук, доцент; Т. В. Мірзоева, доцент кафедри економіки, доктор економічних наук, професор; В. І. Радько, професор кафедри організації підприємництва та біржової діяльності, доктор економічних наук, доцент; Л. М. Худолій, професор кафедри банківської справи та страхування, доктор економічних наук, професор; Н. Р. Швець, завідувач кафедри фінансів, доктор економічних наук, професор, гарант освітньо-наукової програми «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Інші присутні на засіданні наукової ради економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України: Ю. В. Біляк, доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук, доцент; З. М. Тітенко, доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук, доцент; С. І. Войцехівська, здобувачка ступеня доктора філософії.

Порядок денний: обговорення основних наукових результатів дисертації **Войцехівської Світлани Іванівни** на тему: **«Вплив тіньової економіки на фінансову безпеку держави»,** поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Тему дисертації затверджено науковою радою науково-дослідного інституту економіки і менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 11 від 28 жовтня 2020 року).

Дисертацію виконано на кафедрі фінансів економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор **Швець Наталія Романівна**, завідувач кафедри фінансів Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Слухали: доповідь здобувачки С. І. Войцехівської про основні положення дисертації. В результаті досліджень комплексно досліджено теоретичні засади та удосконалено методичні підходи до оцінки впливу тіньової економіки на фінансову безпеку держави, що дозволить підвищити адекватність, аналітичну цінність та систематизованість аналізу тіньового сектору економіки в контексті впливу на фінансову безпеку України. У результаті проведених досліджень із взаємозалежності рівня тіньової економіки та рівня якості життя населення обґрунтовано і доведено шляхом побудови кореляційно-регресійної моделі наявність даної взаємозалежності. Доведено, що на 94 % зміна значення інтегрального показника рівня фінансової безпеки держави залежить від зміни рівнів: виробничої та макроекономічної безпеки.

Здобувачці було задано 27 запитань, на які доповідачка надала обґрунтовані відповіді та пояснення.

Виступили:

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор Н. Р. Швець, яка зазначила високий рівень знань, умінь, навичок та компетентностей здобувачки у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. У процесі виконання індивідуального навчального плану С. І. Войцехівська виявила високу працездатність, загальну ерудицію та наполегливість в опануванні нових навчальних дисциплін. Під час проведення досліджень та виконання індивідуального плану наукової роботи проявила себе як самостійна, наполеглива, відповідальна науковиця, яка уміє поставити і вирішити складні наукові завдання, володіє методами наукових досліджень, комунікаційними та іншими компетентностями, що дозволяють їй цілісно, у логічній послідовності презентувати результати власних досліджень, публікувати їх в українських та зарубіжних наукових виданнях, обговорювати у науковій спільноті, обґрунтовувати та відстоювати власні наукові досягнення.

Експерти:

Тітенко З. М., кандидат економічних наук, доцент, відзначила актуальність теми дослідження, її наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи. Експертка відзначила, що дисертація здобувачки ступеня доктора філософії С. І. Войцехівської є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій вирішено конкретне наукове завдання щодо удосконалення науково-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо зміцнення фінансової безпеки в контексті впливу тіньової економіки. На основі аналізу дисертації, експерткою запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такий, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року, № 502 від 19 травня 2023 року та № 507 від 03 травня 2024 року), та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Біляк Ю. В., кандидат економічних наук, доцент відзначила актуальність обраної теми, високий ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків. Експертка відмітила, що під час виконання дисертації застосовано сучасні та класичні методи досліджень, які дозволили здобувачці досягти поставлених завдань та зробити логічні висновки. Отримані результати розширили методичні підходи до оцінювання рівня тіньової економіки України в контексті впливу на фінансову безпеку держави. Обґрунтованість та достовірність

результатів і висновків базується на їх апробації на міжнародних конференціях. На основі аналізу дисертації експерткою запропоновано дати їй загальну позитивну оцінку, як такий, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року, № 502 від 19 травня 2023 року та № 507 від 03 травня 2024 року), та рекомендувати дисертацію для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

В обговоренні результатів дисертації взяли участь: доктор економічних наук, професор Л. М. Худолій; доктор економічних наук, професор Ю. В. Негода; доктор економічних наук, професор А. Д. Діброва; доктор економічних наук, професор О. О. Лемішко; доктор економічних наук, професор І. Д. Лазаришина; доктор економічних наук, професор Н. М. Вдовенко.

Виступаючи зазначили, що дисертацію С. І. Войцехівської виконано на актуальну тему, робота містить значну кількість нових наукових даних, має наукову новизну, актуальність, важливе теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31 травня 2019 року), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року, № 502 від 19 травня 2023 року та № 507 від 03 травня 2024 року).

Було підтримано пропозицію експертки про рекомендацію дисертації С. І. Войцехівської для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Постановили: заслухавши та обговоривши дисертацію Войцехівської Світлани Іванівни на тему: «Вплив тіньової економіки на фінансову безпеку держави», члени наукової ради економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України ухвалили:

1. Актуальність теми дисертації. Фінансовий сектор, впливаючи на економіку країни за допомогою різних механізмів, важелів та стимулів, забезпечує становлення особливої фінансової влади. Стабільність та захищеність фінансового сектору необхідно розглядати як чинники забезпечення фінансової та, як наслідок, національної безпеки держави.

Однак, в умовах нових глобальних викликів, політичної нестабільності та коливань ринкової кон'юнктури стає очевидним зростання тіньового сектору економіки, легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом та поглиблення фінансової нестабільності в країні. Збільшення масштабів тінізації не контрольованим шляхом стимулюють деструктивні процеси в усіх галузях та сферах економіки, сприяють викривленню соціально-економічних результатів, суттєво перешкоджаючи проведенню якісних реформ.

З огляду на масштаби тінізації, її національні особливості та характер, а також деструктивні наслідки для фінансової сфери, необхідним є розроблення дієвих заходів щодо підвищення фінансової безпеки держави. Лише в умовах фінансової стабільності і стійкості може забезпечуватися належний життєвий рівень, здійснюватися ефективна бюджетна, податкова, боргова, соціальна, грошово-кредитна політика держави, оскільки фінансова безпека країни є кінцевим результатом і, одночасно, підґрунтям для неї.

Актуальність обраної теми та необхідність подальшого, змістовного розгляду процесу зміцнення фінансової безпеки держави обумовлені існуванням негативних факторів впливу тінізації економіки, що є висхідним критерієм у забезпеченні пропорційного та збалансованого функціонування держави.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Університету та кафедри. Дисертація є частиною проведених досліджень за державною тематикою «Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору економіки України» (номер державної реєстрації 0116U001877, 2022–2023 рр.) та в межах госпдоговірної теми «Формування фінансового механізму сталого розвитку в Україні» (договір № 249-191 Н від 13.10.2023 р.).

3. Особистий внесок здобувачки в отриманні наукових результатів та вирішенні конкретного наукового завдання. Здобувачкою самостійно здійснено пошук і аналіз літературних джерел за темою дисертації, здійснено розрахунки та проведено статистичну обробку одержаних результатів. Інтерпретацію, аналіз і узагальнення результатів досліджень, формулювання висновків та пропозицій здійснено за методичної допомоги наукового керівника. Особистий внесок у роботах, опублікованих у співавторстві, визначено у списку опублікованих праць.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих авторкою рішень, висновків, рекомендацій. Дослідження проведено на достатньому методичному рівні із використанням загально-прийнятих класичних методик і сучасних методів наукових досліджень. При аналізі отриманих результатів було застосовано сучасні засоби програмного забезпечення. Достовірність даних підтверджено достатнім обсягом досліджень та застосуванням надійних методів статистичної обробки даних. Висновки та рекомендації аргументовано результатами власних досліджень, вони відповідають меті та поставленим завданням.

5. Наукова новизна основних результатів дослідження. Основні результати, що визначають наукову новизну виконаного дослідження, охоплюють такі позиції: комплексно досліджено теоретичні засади та удосконалено методичні підходи до оцінки впливу тіньової економіки на фінансову безпеку держави, що дозволить підвищити адекватність, аналітичну цінність та систематизованість аналізу тіньового сектору економіки в контексті впливу на фінансову безпеку України. Удосконалено теоретичні засади змістовного наповнення категорії «тіньова економіка»; теоретико-методичні підходи щодо удосконалення інтегрального показника фінансової безпеки держави; методичні підходи до оцінювання рівня тіньової економіки України та основні загрозливі форми інституційних деформацій у фінансовій сфері. Набула подальшого розвитку класифікаційна група тіньової економічної діяльності за постійністю здійснення та науково-практичні рекомендації щодо зміцнення фінансової безпеки держави в контексті мінімізації впливу тіньової економіки.

6. Практична цінність результатів дослідження та їх впровадження. У результаті проведених досліджень обґрунтовано рекомендації щодо зміцнення фінансової безпеки держави через детінізацію національної економіки. Науково-практичні рекомендації та інші результати проведених наукових досліджень, що викладені у дисертації, використано Державною податковою службою України в процесі досягнення стратегічних цілей, поставлених на період 2022–2024 рр. в розрізі протидії ухиленню від оподаткування (акт від 07.02.2024 р.).

Основні теоретичні і методичні підходи та висновки дисертації використовуються у навчальному процесі економічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України при розробленні методичних матеріалів з дисциплін «Податкова система», «Фінансова безпека держави» та їх викладанні (акт від 06.06.2021 р.).

Результати наукових розробок знайшли впровадження у практичну діяльність Богуславської міської територіальної громади, що дозволило створити підґрунтя

для формування заходів, направлених на боротьбу з протиправною економічною діяльністю та корупцією у фінансовому секторі, та надало можливість фінансовому управлінню заздалегідь розробити превентивні заходи, направлені на зміцнення фінансової безпеки територіальної громади (акт № 03-05/883/2024 від 21.03.2024 р.).

7. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено в 16 наукових працях здобувачки, з яких стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, 4 статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, стаття в колективній монографії, 10 тез наукових доповідей.

**Стаття у періодичному науковому виданні,
проіндексованому у базах даних Web of Science Core Collection
та/або Scopus**

1. **Voitsekhivska S., Podyk S., Butkevych T.** The Influence of the Shadow Economy on the Financial Security of Ukraine in the Conditions of Informatization of Society. *Journal of Information Technology Management*. 2023. Vol. 15 (4). P. 1–17. *(Войцехівською С. проаналізовано інтегральний показник тіньової економіки в цілому та за окремими індикаторами, визначено актуальність, сформульовано наукову новизну, практичне значення та мету проведених досліджень, узгоджено з решотою співавторів висновки. Подик С. проведено аналіз рівня тіньової економіки відповідно до видів економічної діяльності, здійснено порівняльний аналіз наявних досліджень, які наближені до опублікованих авторами та визначено відповідні узгодження й відмінності. Буткевич Т. запропоновано принципи легалізації доходів, отриманих від здійснення тіньових видів діяльності, проведено літературний науковий пошук).*

**Статті у наукових виданнях,
включених до Переліку наукових фахових видань України**

2. **Войцехівська С. І., Давиденко Н. М.** Офшоризація економіки в контексті забезпечення фінансової безпеки України. Підприємництво та інновації. 2022. № 22. С. 67–72. *(Войцехівською С. І. визначено позитивні та негативні наслідки впливу функціонування офшорних зон на стан світової економіки, визначено актуальність, практичне значення та мету проведених досліджень, проведено літературний науковий пошук. Давиденко Н. М. проведено розподіл та аналіз прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну в розрізі країн світу, визначено частку round-tripping у загальному обсязі запасів прямих іноземних інвестицій за окремими країнами Європи).*

3. **Voitsekhivska S.** Financial security as a strategic component of the economic security of Ukraine. *Economics and Business Management*. 2023. Vol. 14 (1). P. 119–130.

4. **Войцехівська С. І.** Детінізація економіки як запорука фінансової безпеки держави. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2957>.

5. **Voitsekhivska S.** Systemic relationships of debt security in the conditions of financial globalization. *Economics and Business Management*. 2023. Vol. 14 (4). P. 119–130.

Стаття в колективній монографії

6. **Voitsekhivska S.** Analysis of financial security of Ukraine. Financial and economic security strategy of Ukraine: threats, trends and prospects: Monograph. 2023. P. 176–184.

Тези наукових доповідей

7. **Войцехівська С. І.** Детінізація економіки як основа фінансової безпеки держави. Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів: III Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, м. Київ, 18 березня 2021 року: тези доповіді. Київ, 2021. С. 124–127.

8. Войцехівська С. І. Інституціональні загрози фінансовій безпеці України та шляхи її запобігання. Фінансове регулювання зрушень в економіці України: V Міжнародна науково-практична конференція, м. Освенцім, Республіка Польща, 24 березня 2021 року: тези доповіді. Освенцім, 2021. С. 251–255.

9. Войцехівська С. І. Фінансова безпека держави та шляхи її забезпечення. Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій: Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція, м. Дубляни, 20 травня 2021 року: тези доповіді. Дубляни, 2021. С. 135–138.

10. Войцехівська С. І. Процеси тінізації вітчизняної фінансової системи. Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends: V International Scientific and Practical Conference, Burgas, Bulgaria, 26 червня – 4 липня 2021 року: тези доповіді. Burgas, 2021. С. 104–107.

11. Войцехівська С. І. Теоретичні засади детінізації економіки України. Аграрна політика України в умовах глобальних викликів: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 23–24 вересня 2021 року: тези доповіді. Київ, 2021. С. 118–121.

12. Войцехівська С. І. Фінансова безпека України в умовах пандемії Covid-19. Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: V Міжнародна науково-практична інтернет-конференція, м. Дніпро, 2–3 березня 2022 року: тези доповіді. Дніпро, 2022. С. 22–25.

13. Войцехівська С. І. Міжнародне антиофшорне регулювання в системі забезпечення фінансової безпеки держави. Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів: IV Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених, м. Київ, 3 червня 2022 року: тези доповіді. Київ, 2022. С. 71–74.

14. Войцехівська С. І. Тіньова економіка в світі: тенденції та регіональні особливості. Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends: VI International Scientific and Practical Conference, Burgas, Bulgaria, 26 серпня 2022 року: тези доповіді. Burgas, 2022. С. 145–147.

15. Войцехівська С. І. Тіньова економіка в агробізнесі України. Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів: V Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених з нагоди 125-річчя НУБіП України, м. Київ, 2 березня 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023. С. 124–127.

16. Войцехівська С. І. Фінансова безпека держави: загрози в умовах війни. Фінансово-кредитне та обліково-аналітичне забезпечення післявоєнного відновлення економіки України: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, 5 – 6 жовтня 2023 року: тези доповіді. Київ, 2023. С. 26–29.

8. Апробація основних результатів дослідження. Результати роботи було висвітлено під час доповідей на Міжнародній науково-практичній конференції «Аграрна політика України в умовах глобальних викликів» (м. Київ, 2021 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів» (м. Київ, 2021 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends» (м. Бургас, Болгарія, 2021 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій» (м. Дубляни, 2021 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансове регулювання зрушень в економіці України» (м. Освенцім, Республіка Польща, 2021 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів» (м. Київ, 2022 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Ukraine, Bulgaria, EU: Economic and Social Development Trends» (м. Бургас, Болгарія, 2022 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених з нагоди 125-річчя НУБіП України «Фінансові механізми сталого розвитку України в умовах сучасних викликів» (м. Київ, 2023 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Ukraine, Bulgaria, EU: modern trends in the development of science, technology and innovation» (м. Бургас, Болгарія, 2023 р.); Міжнародній

науково-практичній конференції «Фінансово-кредитне та обліково-аналітичне забезпечення післявоєнного відновлення економіки України» (м. Київ, 2023 р.).

Ухвалили:

Дисертація здобувачки ступеня доктора філософії Войцехівської Світлани Іванівни на тему: «Вплив тіньової економіки на фінансову безпеку держави» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій вирішено конкретне наукове завдання стосовно удосконалення науково-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо зміцнення фінансової безпеки в контексті впливу тіньової економіки, що має істотне значення для галузі знань «Управління та адміністрування».

Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31 травня 2019 року), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року, № 502 від 19 травня 2023 року та № 507 від 03 травня 2024 року).

З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей здобувачки Войцехівської Світлани Іванівни дисертація на тему: «Вплив тіньової економіки на фінансову безпеку держави» рекомендується для подання до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Рішення прийнято одноголосно

**Головуючий на засіданні наукової ради
економічного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук,
професор**

Анатолій ДІБРОВА

**Експерти:
Доцент кафедри фінансів
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат економічних наук,
доцент**

Юлія БІЛЯК

**Доцент кафедри фінансів
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат економічних наук,
доцент**

Зоя ТІТЕНКО

**Відповідальний за атестацію здобувачів
вищої освіти ступеня доктора філософії**

Сергій БОЯРЧУК